KL's EU-pejlemærker frem mod 2030

April 2024

KL's EU-pejlemærker frem mod 2030

© KL
1. udgave, 1. oplag 2024

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S

+45 3370 3370
kl@kl.dk
kl.dk

@kommunerne
KL

Produktion: Kommuneforlaget A/S
Design: e-Types
Foto: Colourbox, Unsplash, Pexels

Produktionsnr. 830987

Indhold

Kommuner i EU 4

1. Et levedygtigt lokalt demokrati – forenet i mangfoldighed 6

2. EU's økonomi, udbudsregler og langvarige budget – betydning for kommunerne 8

3. Kommunerne som frontløber i den digitale omstilling – også på det europæiske plan 10

4. Den grønne omstilling – miljø og klima i EU og lokalt 12

5. Arbejdsmarkedet – EU's betydning for kommunerne som arbejdsgivere 14

6. Velfærd i kommunerne – mere påvirkning fra EU 16

KL's Internationale udvalg 2022-2026 18

Kommuner i EU

EU-samarbejdet er vigtigt for kommunerne.

EU's direkte eller indirekte påvirkning ses på mange af kommunernes centrale kerneopgaver som for eksempel miljø, arbejdsmarkedet og digitalisering. KL´s analyse "EU´s påvirkning på kommunerne" fra 2022 viser, at omkring 40 pct. af punkterne på de dagsordener, som behandles af kommunalbestyrelserne, er påvirket af EU. For kommunerne er der derfor en betydelig opgave i at tilpasse og implementere europæisk lovgivning og politik til praksis på det lokale niveau.

De store udfordringer, som vi står overfor i Europa, herunder i Danmark, kan ikke løses uden, at vi samarbejder på europæisk plan. Det gælder for eksempel udfordringer med klimaet, med at skaffe nok arbejdskraft og den digitale omstilling. Samarbejdet skal ske med respekt for medlemsstaternes unikke samfundsmodeller og kulturelle forskelligheder.

For at være med til at præge udviklingen i det europæiske samarbejde, har KL udarbejdet EU-pejlemærker frem mod 2030. Det gør vi for, at vi fra kommunal side kan levere et aktivt og konstruktivt bidrag til den europæiske dagsorden.

De danske kommuner besidder en omfattende viden og ekspertise inden for en bred vifte af områder. KL ønsker også at dele ud af de erfaringer kommunerne har opnået inden for fx den grønne og digitale omstilling.

Med det kommende valg til Europa-Parlamentet, udnævnelsen af en ny EU-Kommission og det danske formandskab i 2025 er det afgørende, at KL fortsat forsøger at påvirke den europæiske dagsorden til bedst muligt at imødekomme de lokale behov og udfordringer.

KL's EU-pejlemærker vil således danne rammen for KL´s europæiske interessevaretagelse frem mod 2030.

God læsning!

Erik Flyvholm
Borgmester i Lemvig Kommune
Formand for KL's Internationale udvalg

Kristian Heunicke
Direktør i KL

1. Et levedygtigt lokalt demokrati – forenet i mangfoldighed

Det lokale selvstyre danner grundlaget for et velfungerende og bæredygtigt samfund, hvor borgerne har indflydelse på beslutninger, der påvirker deres hverdag. Det er et princip, vi har i Danmark, og det skal vi også sikre i EU. KL arbejder derfor for, at det lokale demokrati er levedygtigt og stærkt – både i Danmark og på europæisk plan.

KL mener, at der er fire grundprincipper, som det er vigtigt at værne om i det europæiske samarbejde.

Nærhedsprincippet, hvor forskellighed er en styrke
EU's grundlæggende rettigheder, retsstatsprincippet og de europæiske værdier spiller en afgørende rolle i at sikre rammerne om demokratiet på tværs af hele EU. De danske kommuner påvirkes i høj grad af EU's lovgivning og politikker, og derfor har overholdelsen af de fælles spilleregler på tværs af EU også betydning for kommunerne.

KL har siden 2012 gennemført fem analyser af EU's påvirkning af kommunerne. De viser, at ca. 40 pct. af de sager, som behandles i kommunalbestyrelserne, er enten retsligt eller politisk påvirket af EU. EU spiller derfor en helt central rolle for de beslutninger, som påvirker kommunerne og derfor borgerne.

I Traktaten om Den Europæiske Union er nærhedsprincippet nedfældet. Nærhedsprincippet indebærer, at beslutninger bør træffes så tæt på borgerne som muligt, så længe de effektivt kan udføres på dette niveau. Nærhedsprincippet skal derfor respekteres, og det er vigtigt, at EU's institutioner anerkender og accepterer forskellighederne mellem medlemslandene og deres decentrale niveauer. Der skal gives plads til forskellige beslutninger og politikker på lokalt niveau, især i lande med stor decentralisering som Danmark.

Bedre regulering og plads til kommunerne

KL støtter principperne om bedre regulering, som sigter mod at gøre EU-lovgivningen mere effektiv, målrettet og forståelig. Kommunerne bør have mulighed for at udfylde de rammer, som EU-lovgivningen fastsætter i overensstemmelse med lokale behov og forhold. EU-Kommissionen har skruet op for at regulere via forordninger, hvor der ikke er plads til at tilpasse lovgivningen til lokale forhold. Ligeledes er der en tendens til, at direktiverne, som ellers skulle give rum til lokal tilpasning, er blevet langt mere detaljerede. EU-Kommissionen ønsker at sikre en ensartet gennemførelse af EU-lovgivningen. Derfor bliver der i højere grad fremsat forordningsforslag frem for direktivforslag. Dette indsnævrer det lokale råderum, og det kan betyde en mere byrdefuld lovgivning, som har både økonomiske og administrative konsekvenser for kommunerne. Ethvert nyt lovgivningsforslag skal således nøje vurderes for at sikre, at det er nødvendigt og relevant. Overregulering kan skabe en unødvendig byrde for kommunerne og undergrave det lokale selvstyre.

Implementering og håndhævelse

EU-Kommissionen skal fortsætte med at prioritere en effektiv implementering og håndhævelse af EU-lovgivning for eksempel ved at tilbyde hjælp til implementering i de medlemsstater, der ønsker dette. Det vil forhåbentlig reducere behovet for ny lovgivning på en række områder, da effekten af korrekt implementeret lovgivning vil slå igennem. Håndhævelse af eksisterende lovgivning er afgørende for at sikre generel opbakning til det europæiske samarbejde.

Multi-level governance

Multi-level governance eller flerniveau-forvaltning er et bærende princip i et levende demokrati. Det indebærer en effektiv forvaltning på alle niveauer og involvering af alle myndighedsniveauer for at sikre, at lovgivningen fungerer så effektivt som mulig. Dialog og samarbejde mellem de forskellige myndighedsniveauer er centralt, hvis vi skal opnå de bedst mulige resultater. Den aktuelle klimakrise er et godt eksempel på en udfordring, der kun kan løses ved at inddrage alle beslutningsniveauer.

KL's EU-pejlemærker for et levedygtigt lokalt demokrati

- KL støtter EU's grundlæggende rettigheder herunder, at EU's retsstatsprincipper overholdes af alle nuværende og kommende medlemslande.
- KL mener, at EU's nærhedsprincip skal stå stærkere og arbejder for, at EU giver mere plads til det lokale råderum, og at den danske stat ikke mindsker det lokale råderum ved overimplementering.
- KL opfordrer EU-institutionerne til nøje at overveje, om der er behov for EU-lovgivning og i givet fald hvilken lovgivning, der kræver detailstyring via forordninger samt hvilken lovgivning, hvor direktiver er mest egnet. KL vil derfor arbejde for, at den lovgivning EU-Kommissionen fremsætter giver plads til det lokale selvstyre for eksempel ved, at lovgivningen opstiller mål og rammer, men hvor lokal tilpasning stadig er mulig.
- KL mener, at EU-Kommissionen fortsat skal fokusere mere på implementering og håndhævelse for at sikre, at den eksisterende lovgivning fungerer, og får lov til at virke inden EU- Kommissionen fremsætter forslag til ny lovgivning.
- KL vil arbejde for EU's tiltag om Better Regulation implementeres, og at ny EU-lovgivning ikke medfører uforholdsmæssige administrative byrder for kommunerne i form af for eksempel øget kontrol, tilsyn, dokumentations- og afrapporteringskrav fra EU.
- KL vil arbejde for at styrke princippet om multi-level governance i den europæiske beslutningsproces.

2. EU's økonomi, udbudsregler og langvarige budget – betydning for kommunerne

EU's økonomiske regler og udvikling betyder meget for kommunerne både i forhold til at sætte overordnede rammer for nationale budgetter og i forhold til de europæiske fonde og programmer, som har betydning for skabelse af vækst og beskæftigelse lokalt. KL følger den økonomiske udvikling i EU både i forhold til det langvarige budget, hvor det nuværende kører fra 2021-27 og det efterfølgende budget fra 2028-34.

EU's økonomiske rammer og økonomi

EU's styring af medlemslandenes økonomi med stramme regler for offentlige underskud og med fokus på lav grad af statsgæld har længe været til debat. I kølvandet på COVID-19-krisen tog EU's medlemslande et afgørende nyt skridt, da man vedtog den 750 mia. EUR store genopretningspakke. Pakken sætter fokus på at skabe vækst og beskæftigelse med tydelige mål for den grønne og digitale omstilling og er finansieret ved, at medlemslandene har optaget fælles gæld gennem EU. Denne vej er et nybrud, men der er behov for, at man fra EU og medlemslandenes side fortsætter med at være åben over for alle ideer, der kan sikre den fortsatte vækst og velstand, som vi kender i Europa.

Målet skal stadig være at sikre sunde og holdbare offentlige finanser, men det udelukker ikke en øget fleksibilitet i forhold til medlemsstaternes økonomiske dispositioner. Der skal være fleksibilitet til, at medlemsstaterne kan igangsætte tiltag, der giver bæredygtig vækst og beskæftigelse, og som giver kommunerne mulighed for lidt mere fleksibilitet i forhold til de økonomiske prioriteringer de ønsker for deres lokalsamfund.

EU's udbudsregler

EU's udbudsregler spiller en central rolle i kommunernes daglige drift. På europæisk plan er der mange ønsker og krav til, hvilke politikområder offentlige udbud skal være med til at løfte for eksempel den grønne eller sociale dagsorden. Hvis der skal indføres nye regler for udbud, skal det ske gennem en revision af EU's eksisterende udbudsdirektiv og ikke i sektorlovgivning. Det er vigtigt, at man på europæisk plan ikke lovgiver om konkrete sektorpolitiske krav i udbudsreglerne. Kommunerne har de bedste politiske forudsætninger for at vurdere behovet for at sætte sociale eller grønne krav i deres udbudsmateriale. Ikke alle politiske indsatser er lige egnede til at blive løftet via et kommunalt udbud, og der bør derfor sikres et lokalt politisk råderum for at undgå uhensigtsmæssige krav i udbudsmaterialet.

EU's langvarige budget – herunder fonde og programmer

EU's fonde og programmer finansieres som en del af EU's samlede budget, der vedtages for en 7-årig periode. Vi er cirka halvvejs gennem den nuværende budgetperiode, der løber frem til 2027, men allerede nu er de første diskussioner begyndt at tage form om det kommende budget for perioden 2028 og frem.

EU's fonde og programmer yder tilskud til en lang række projekter ude lokalt og regionalt på tværs af Europa, herunder også i Danmark. Fondene er med til at skabe vækst i Danmark, og derfor er det også et område, der spiller en central rolle for KL. Udfaldet af diskussionen om det kommende budget for 2028-34 er derfor væsentligt for de danske kommuner, både i forhold til støtten til danske virksomheder, men også i forhold til at støtte udviklingen i kommunerne. Et fald i andelen af de såkaldte strukturfondsmidler vil have konsekvenser for vækst og beskæftigelse i de danske kommuner.

KL vil, som i forbindelse med de tidligere budgetforhandlinger, også interessevaretage i forhold til EU's kommende budget. Der er behov for en aktiv indsats over for både Kommissionen i dens forberedende arbejde, men også overfor Europa-Parlamentet og Rådet herunder den danske stat for at sikre, at europæiske midler fortsat kan være med til at sikre vækst og udvikling i de danske kommuner.

Den store diskussion bliver størrelsen på budgettet. KL har ingen principiel holdning til størrelsen på budgettet, men anerkender, at et større EU-budget vil medføre et større bidrag fra den danske stat til EU's fælleskasse. Det vil således være afgørende, at et evt. større budget vil medføre værdi til Danmark og de danske kommuner for eksempel i øgede midler til EU's fonde og programmer.

KL's EU-pejlemærker for et levedygtigt lokalt demokrati

- KL vil arbejde for, at den danske stat bør udnytte alle de muligheder, som EU's økonomiske styringsramme giver med hensyn til at give kommunerne økonomisk fleksibilitet.
- KL vil arbejde for, at der, med fortsat respekt for målet om sunde og holdbare offentlige finanser, kan skabes yderligere fleksibilitet end de nuværende regler tillader, og KL arbejder for, at den danske stat er positiv overfor sådanne tiltag.
- KL vil arbejde for, at EU's udbudsregler fortsat reguleres i udbudsdirektivet og ikke som enkelte knopskydninger i lovgivning på sektorpolitiske områder. KL vil derfor arbejde for, at kommunerne bevarer muligheden for selv at bestemme, hvorvidt et udbud også skal løfte en sektorpolitisk dagsorden.
- KL mener, at samhørighedsmidlerne er med til at skabe vækst og arbejdspladser ude lokalt. KL mener, at samhørighedsmidlerne er vigtige for alle medlemslande, og derfor skal alle medlemslande få del i disse. og KL vil derfor arbejde for at fastholde strukturfondsmidlerne til Danmark på minimum dets nuværende niveau. Såfremt et medlemsland ikke overholder retsstatsprincipperne, så mener KL, at det skal være muligt at tilbageholde disse midler.
- KL vil arbejde for en yderligere afbureaukratisering og regelforenkling for tildelingen af midler, så midlerne nemmere og hurtigere kan komme ud at gøre gavn lokalt.
- KL vil arbejde for at gøre op med siloopdeling, og at midlerne ikke splittes op i en masse forskellige puljer.

3. Kommunerne som frontløber i den digitale omstilling – også på det europæiske plan

Øget anvendelse af digitale og teknologiske løsninger er en forudsætning for at kunne fastholde det velfærdsniveau, som vi har i dag. Vi skal gentænke den måde, der leveres velfærd på, så teknologi kan frigive hænder til de vigtige og nære opgaver samt være med til at løse rekrutteringsudfordringen.

De fleste borgere ønsker at bestemme over deres egen tid – det gælder også i forhold til kontakten med det offentlige. Vi skal derfor udnytte teknologien til at skabe moderne løsninger, som flugter med borgernes forventninger til en enkel og fleksibel adgang til det offentlige.

EU's digitale 2030 strategi har en ambition om at sikre EU's digitale omstilling, hvor borgerne og deres rettigheder er i centrum for omstillingen, hvor de vigtigste offentlige tjenester kan tilgås online, og hvor det sikres, at borgerne har de grundlæggende digitale kompetencer, der skal til for at begå sig i en digital offentlig sektor. EU's ambitioner taler dermed direkte ind i den digitale udvikling, som KL og kommunerne har arbejdet på gennem mange år – også sammen med staten og regionerne.

Kommunerne står på et solidt digitalt fundament og har stor viden og erfaring med digitalisering af den kommunale sektor. Det gælder alt fra opbygningen af systemer til, hvordan kommunen som arbejdsplads kan arbejde med digital innovation i hverdagen. Den viden skal vi fortsætte med at dele ud af. Europæiske løsninger og initiativer skal hente inspiration og viden fra bl.a. de danske kommuner.

Sikre tillid til den digitale omstilling

Borgernes tillid er central for succesfuld digital omstilling. Det stiller store krav til såvel politikere som myndigheder. Borgerne skal være trygge ved at anvende de løsninger, vi stiller til rådighed. De skal have tillid til, at vi passer på deres data, at vi anvender dem på en etisk forsvarlig måde, og de skal have sikkerhed for, at deres retssikkerhed er intakt, når vi anvender digitale løsninger.

Data – en nøgleressource i et bæredygtigt velfærdssamfund
EU har ambitioner om at være langt fremme på datadagsordenen og vil bl.a. etablere et 'indre marked' for fælleseuropæiske data. KL bakker op om visionerne om bedre brug af data til glæde for borgere og samfund på tværs af EU. Det er vigtigt, at ambitionerne tager højde for lande som for eksempel Danmark, der allerede er langt i arbejdet med deling af data, så disse lande ikke pålægges uforholdsmæssige omkostninger ved omlægning af arbejdsgange, infrastruktur og systemer. EU skal derfor sikre, at dataregler hviler på internationalt baserede standarder for data, og at der er fokus på konsekvenser i alle lande.

Digitalisering skal være kompatibel i EU
Det kræver en fælles It-arkitektur og infrastruktur at opbygge et fælles digitalt EU. Kommunerne har foretaget massive investeringer for at opbygge en fælles infrastruktur for at sikre en sammenhængende kommunal og offentlig sektor på tværs af Danmark. Derfor er det også vigtigt, at EU sikrer, at ny lovgivning er kompatibel med medlemslandenes eksisterende systemer, så der ikke skabes store ekstraomkostninger for de lande, som er langt fremme i digitaliseringen af deres offentlige sektor.

Kunstig intelligens – nødvendigt med europæiske regler
Kunstig intelligens er ét eksempel på digital innovation, som har potentialet til både at forbedre den service borgerne oplever, samt frigive tid for den enkelte medarbejder til andre opgaver. Med brugen af kunstig intelligens følger en lang række dilemmaer. Derfor er det vigtigt, at vi lærer at bruge kunstig intelligens positivt, så det bliver en naturlig og sikker del af fremtidens velfærdsløsninger. Derfor bakker KL også op om udarbejdelsen af fælles europæiske regler for brugen af kunstig intelligens og tilgangen til, at mennesket skal være i centrum.

Grænseoverskridende udfordringer med tech-giganter
EU's digitale omstilling skal ske med udgangspunkt i europæiske værdier. EU-lovgivningen skal derfor sikre, at tech-giganterne ikke definerer den europæiske samfundsudvikling. Kommunerne bør med EU-lovgivningen i hånden kunne forvente, at de store leverandører kan dokumentere, at de efterlever EU-lovgivningen. Hvis ikke, bør det være Kommissionens opgave, og ikke den enkelte kommune, at sikre efterlevelsen af EU-lovgivningen. Dermed er der en stor forventning til, at EU påtager sig opgaven med at sikre, at de store leverandører kender og efterlever nye regelsæt.

KL's EU-pejlemærker for digitalisering

- KL vil arbejde for, at EU og medlemsstaterne har et særligt fokus på at opretholde og opbygge borgernes tillid i takt med den øgede sammenfletning af digitale systemer.
- KL vil arbejde for, at EU skal fokusere på det, der virker. EU's medlemslande skal genbruge, dele og kopiere de digitale løsninger, der giver værdi. EU kan her spille en vigtig rolle i at sikre, at de medlemsstater, der endnu ikke er så langt, kan hente inspiration fra de lande, der allerede i dag er langt med digitalisering.
- KL vil arbejde for, at EU-lovgivningen tager hensyn og tilpasses til de lande, der allerede har foretaget store investeringer i it-infrastruktur og arkitektur, således at de ikke skal opbygge nye løsninger fra bunden med store omkostninger til følge.
- KL vil arbejde for, at nye europæiske dataregler i videst muligt omfang spiller sammen med de internationale standarder for data, som kommunerne i dag anvender.
- KL vil arbejde for, at der er rum til nationale forskelle og prioriteter. Øget europæisk samarbejde i forhold til digitale offentlige løsninger kan give god mening, men EU's ønske om fælles løsninger skal udrulles på en måde, der giver plads til national tilpasning i implementeringen af de fælles løsninger.
- KL vil arbejde for, at fælles europæiske regler for kunstig intelligens danner grundlag for, at medlemslandene kan udnytte potentialet ved AI-løsninger på sikker og forsvarlig vis samtidig med, at der udvikles et europæisk marked for AI-løsninger.
- KL vil arbejde for, at de sprogmodeller, der ligger til grund for løsninger i den offentlige sektor er transparente, flugter med europæisk regulering og tager hensyn til dansk sprog, kultur, dataetik, forvaltningspraksis mv. Dette for at sikre, at løsninger er tilgængelige og anvendelige for kommunerne.
- KL appellerer til, at EU-Kommissionen fastholder et vedvarende pres på tech-giganterne for at sikre, at de overholder de europæiske regler.

4. Den grønne omstilling – miljø og klima i EU og lokalt

Store dele af den lovgivning og handling, der i Danmark sker på klima- og miljøområdet, har ophæng i EU. EU-lovgivningen dækker 27 lande, og derfor er det afgørende, at KL er med til at præge EU's politik på klima- og miljøområdet, da det vil understøtte det arbejde vi gør i Danmark og brede det ud til de andre EU-lande. I sidste ende er det kommunerne, der skal omsætte store dele af EU's og den danske regerings lovgivning til praktisk og økonomisk ansvarlig omstilling i lokalsamfundet. KL's analyse af EU's påvirkning på kommunerne viser, at det klart mest påvirkede område er miljø- og klimadagsordenen – over halvdelen af al retlig og politisk påvirkning sker på miljø- og klimaområdet.

Det er kommunerne, der lokalt sidder med nøglen til at løse mange af de udfordringer, som den grønne omstilling vil støde på. Både fordi kommunerne er myndighed på en lang række områder, men også fordi de er tæt på borgere og virksomheder.

En stor del af kommunernes arbejde med klimaet udspringer af frivillig deltagelse. Kommunerne har for eksempel gennem det fælleskommunale klimasamarbejde i DK2020 udarbejdet klimahandlingsplaner, der sikrer både tilpasning og forebyggelse af klimaforandringer. DK2020 ophører i år og erstattes af Klimaalliancen, som skal understøtte kommunerne i at omsætte deres planer til effektiv klimahandling.

Klimahandling

Klimakrisen er den største fælles og globale udfordring, som vi står over for. Derfor støtter KL visionerne om en udledningsfri fremtid. KL fokuserer både på reduktion af udledninger samt tilpasning til klimaforandringerne.

I dag står 96 kommuner med en politisk godkendt klimahandlingsplan, som lever op til Parisaftalens målsætning om klimaneutralitet i 2050. De sidste to kommuner kommer til i løbet af 2025. Danmark er det eneste land i verden, der er nået så langt på kommunalt niveau i arbejdet med at formulere målsætninger for at reducere drivhusgasudledningen og tilpasse sig forandringer i klimaet. For at realisere deres klimahandlingsplaner skal kommunerne understøttes af hensigtsmæssig lovgivning og planlægning fra EU og den danske regerings side. Med de rette rammevilkår og økonomi kan kommunerne drive udviklingen med at sænke CO2-udledningen. En analyse af de 96 færdige klimahandlingsplaner viser, at de danske kommuner står til at bidrage væsentligt til den grønne omstilling og de nationale mål og sigter efter at reducere udledningen af drivhusgasser med hele 76 pct. i 2030.

Målsætninger og tiltag på det grønne område – fokus på en mere helhedsorienteret tilgang

Vandmiljø, drikkevand, natur, biodiversitet, miljø, affald, cirkulær økonomi, energi og forsyning – listen er lang med fælles europæiske målsætninger, rammer, regulering og initiativer. Disse områder og de udfordringer og løsninger vi står med, er alle nogle, der indeholder et grænseoverskridende element og et stort behov for, at løsningerne tilpasses lokale forhold. Derfor støtter KL også, at man på EU-niveau sætter fælleseuropæiske rammer og målsætninger.

Samtidig arbejder de danske kommuner med at understøtte og indfri både EU's og de nationale målsætninger. Det er for eksempel opstilling af solceller og vindmøller for at firedoble produktionen af vedvarende energi på land. Det er at få udrullet fjernvarme der, hvor det giver mening, i stedet for at borgerne opvarmer deres huse med naturgas og oliefyr.

Det er også som den primære myndighed for vand og natur, hvor kommunerne har en lang række driftsopgaver inden for vandløb og naturpleje bl.a. administrationen af EU's naturbeskyttelseslov og Natura2000-handleplaner.

Det er ved at håndtere borgernes affald og understøtte øget affaldssortering, mere genbrug og genanvendelse samt mindre affald til forbrænding med energiudnyttelse. Affaldssektoren skal være klimaneutral i 2030, og affaldskurven skal knækkes – mindre affald, mindre spild og mere genbrug.

I Danmark vil de samlede planer og målsætninger vi har for vores arealer gøre, at vi har behov for ca. 140 pct. af Danmarks areal. Der er derfor behov for, at det i højere grad bliver muligt og nemmere at løse flere problemer på samme plads. Det er for eksempel, så klimatilpasning og naturbeskyttelse i højere grad kan forekomme på de samme arealer. Eller udtagning af lavbundsjorde, drikkevandsbeskyttelse og opstilling af vedvarende energi kan tænkes sammen. Det skal både EU-regulering, tilskudspuljer og den danske implementering i højere grad understøtte.

KL's EU-pejlemærker for den grønne omstilling

- KL støtter visionerne om en udledningsfri fremtid, og bakker op om de overordnede europæiske målsætninger for klima, energi, biodiversitet og cirkulær økonomi i EU's Grønne Pagt og arbejder på, at den kommende EU-Kommission bygger videre på den Grønne Pagt, for at sikre en stabil ramme i den næste mandatperiode.

- KL arbejder for, at målsætninger og tiltag på det grønne område i højere grad kan udmøntes ud fra en helhedsorienteret tilgang. Det skal blandt andet ske ved, at kommunerne i deres planlægnings- og myndighedsarbejde har mere råderum til at vægte og inddrage flere hensyn. Ligesom reguleringen og tilskudspuljer skal understøtte dette. Det vil for eksempel gøre det muligt både at fremme biodiversitet, klimatilpasning og drikkevandsbeskyttelse på de samme områder.

- KL arbejder for, at natur og biodiversitet styrkes, og at dette i højere grad skal kunne ske i et samspil og balance med andre dagsordener som klima, miljø og forsyningssikkerhed. I forlængelse heraf arbejder KL for, at EU strømliner lovgivning på området.

- KL arbejder for at styrke og tydeliggøre, at de lokale myndigheder er en afgørende del af løsningen på klimaudfordringen – hvad enten det handler om CO2-reduktion, klimatilpasning eller at sikre lokal opbakning til omstillingen. Det kræver, at de lokale myndigheder inddrages endnu mere i den politiske proces og sikres adgang til de nødvendige ressourcer til at understøtte implementeringen af de ambitiøse klimamålsætninger. Det inkluderer bl.a. tilpasning af EU-lovgivning, bedre økonomiske muligheder for at støtte kommunernes myndighedsopgaver og grønne initiativer samt fokus på de lokale myndigheders unikke mulighed for at sikre lokal opbakning til de nødvendige tiltag.

5. Arbejdsmarkedet – EU's betydning for kommunerne som arbejdsgivere

KL indgår overenskomster for mere end 500.000 medarbejdere i kommunerne. Medarbejdere som har meget forskellige jobfunktioner. Fælles for dem alle er, at de som medarbejdere i den kommunale sektor arbejder for at levere myndigheds-, service- og velfærdsydelser under tæt kontakt med borgerne på nogle områder 24 timer i døgnet året rundt. Kommunerne er afhængige af et velfungerende og attraktivt arbejdsmarked, hvor det er muligt både at rekruttere og fastholde medarbejdere.

Det danske arbejdsmarked er en del af det europæiske arbejdsmarked, og KL støtter op om arbejdskraftens frie bevægelighed i EU og støtter op om, at der skal være ordentlige forhold for medarbejderne. Det sikres i Danmark gennem en stærk inddragelse af arbejdsmarkedets parter, som også selv indgår kollektive aftaler. På samme måde sikres det bedst på europæisk plan ved at inddrage de sociale parter i de beslutninger, der angår arbejdsmarkedet, og overlade det til dem at indgå aftaler. Ligeledes skal arbejdsmarkedets parter med ombord, hvis den grønne og digitale omlægning skal lykkedes.

Det er velkendt, at den danske arbejdsmarkedsmodel, hvor arbejdsmarkedets parter har stor autonomi, og forhandler og finder løsninger på de fleste spørgsmål relateret til arbejdsmarkedet, har det svært i forhold til EU-lovgivningen. Og der kan være en oplevelse af, at de tiltag som kommer fra EU, ofte bidrager til øget bureaukrati, opfølgning og kontrol. KL noterer sig, at nogle af disse også stammer fra afgørelser ved EU-Domstolen, og opfordrer de lovgivende institutioner i EU til løbende at være opmærksomme herpå, herunder om praksis stemmer overens med forudsætningerne for de enkelte lovgivningsmæssige tiltag.

Det er ikke en let opgave at forene ønsket om at fremme gode og ordentlige arbejdsforhold i EU med den danske arbejdsmarkedsmodel, hvor parterne kollektivt aftaler løsninger – og der findes ikke én løsning på den udfordring. Derfor indgår KL også aktivt i både den sektorielle og den tværsektorielle sociale dialog på europæisk plan. Det gør KL både for at præge udviklingen i en retning, som passer til den danske model, og fordi KL som dansk offentlig arbejdsgiver har en erfaring og viden, som der er brug for på europæisk plan.

KL opfordrer EU-Kommissionen til at fortsætte med at støtte op om den europæiske sociale dialog. Der er brug for, at parternes autonomi respekteres, og det skal bl.a. ske ved, at både Rådet, EU-Kommissionen og Europa-Parlamentet sikrer, at arbejdsmarkedets parter bliver rettidigt hørt på de områder, der hører ind under arbejdsmarkedet.

KL opfordrer ligeledes til, at EU-Kommissionen respekterer, at der er forskellige traditioner for regulering på arbejdsmarkedet i de forskellige lande, således at europæiske initiativer ikke undergraver de kollektive løsninger, der er fundet i de enkelte lande, som samlet set giver samme eller bedre beskyttelsesniveau.

EU arbejder på at sikre et godt fysisk og psykisk arbejdsmiljø. I Danmark er arbejdet kendetegnet ved et stærkt partssamarbejde, hvor der tages et fælles ansvar. EU er lovgivningsmæssigt stærk på det fysiske arbejdsmiljø – og det er godt. Det psykosociale arbejdsmiljø er ikke nær så tæt reguleret fra EU's side. KL medgiver, at nye arbejdsformer giver nye udfordringer også for arbejdsmiljøet, men effektive løsninger på de psykosociale arbejdsmiljøudfordringer skal primært findes mellem arbejdsmarkedets parter på nationalt og sektor niveau.

KL's EU-pejlemærker for arbejdsmarkedsområdet

- KL ønsker at finde en balance, hvor det med EU-løsninger er muligt at give et løft til de EU-lande, der har en anden arbejdsmarkedsmodel end Danmark, samtidig med at EU-lovgivning på området ikke eroderer den danske arbejdsmarkedsmodel.

- KL vil arbejde for, at EU-lovgivningen på arbejdsmarkedet kan implementeres via kollektive aftaler på en måde, hvor de balancer der er indarbejdet i disse, kan opretholdes.

- KL vil arbejde for, at EU-Kommissionen, Ministerrådet og Europa-Parlamentet bør sikre, at der i direktiver, der angår arbejdsmarkedsområdet, gives tilstrækkeligt stort råderum til implementering af de nationale sociale parter, og at de er opmærksomme på, at lovgivningsinitiativer ikke udvides eller ændres gennem praksis fra EU-Domstolen.

- KL vil arbejde for en differenceret regulering i EU-lovgivning, hvor der gives plads til, at medlemsstaternes arbejdsmarkeder er forskelligt indrettet. Det betyder konkret, at EU-Kommissionen, Ministerrådet og Europa-Parlamentet i højere grad skal acceptere, at alle medlemslande ikke nødvendigvis har brug for samme regulering. Behovet kan afhænge af, hvorvidt det enkelte land har tradition for lovgivning eller aftaler via overenskomster.

- KL vil arbejde for, at EU-Kommissionen fortsat støtter kapacitetsopbygning af de sociale parter i de medlemsstater, hvor der er brug for dette. Hvis der er flere lande, der har velfungerende sociale parter, vil det have en positiv afsmittende effekt på den sociale dialog på europæisk plan.

- KL vil arbejde for, at EU sikrer flere forskningsmidler til at sikre en effektiv arbejdsmiljøindsats. Et godt arbejdsmiljø – både fysisk og psykosocialt – bliver mest effektivt bygget på viden om, hvad der virker.

6. Velfærd i kommunerne – mere påvirkning fra EU

Den europæiske søjle for sociale rettigheder
EU-Kommissionen har i de seneste år intensiveret den politiske indsats inden for arbejdsmarkeds-, sundheds-, beskæftigelses- og socialområdet, både i form af lovgivning og politiske henstillinger. Disse initiativer udspringer især af den europæiske søjle for sociale rettigheder (den sociale søjle), som indeholder 20 ikke-retsligt bindende principper.

KL støtter grundlæggende op om intentionerne i den sociale søjle og intentionen om at sikre EU's borgere, uanset land, har adgang til velfærdsydelser. Kommunerne påvirkes af de initiativer EU-Kommissionen sætter i værk på baggrund af den sociale søjle, da initiativerne rammer ned i kommunale kerneområder som ældrepleje, dagtilbud mv.

Selvom det står klart i den sociale søjle, at den skal udmøntes i medlemslandene inden for rammerne af det nuværende EU-samarbejde med respekt for nærhedsprincippet, er der flere eksempler på, at den sociale søjle bruges som afsæt og argument for at indføre ny EU-lovgivning på områder, hvor det er medlemsstaterne, som har kompetencen. Det mest rammende eksempel er EU's mindstelønsdirektiv, som Danmark også har anlagt annullationssøgsmål om ved EU-domstolen.

Derfor er det for KL afgørende, at implementeringen af principperne i den sociale søjle ikke indsnævrer det lokale råderum enten via ny detaljeret EU-lovgivning eller gennem rådshenstillinger, som staten tilslutter sig, og som efterfølgende implementeres som dansk lov.

Universel velfærdsmodel kontra markedet

Vi har i Danmark en universel velfærdsmodel, som betyder, at alle har lige adgang til skattefinansieret uddannelse og social- og sundhedsydelser. I andre EU-lande, for eksempel Tyskland og Belgien, er adgangen til social- og sundhedsydelser enten forsikringsbaseret eller baseret på tilknytningen til arbejdsmarkedet. EU-lovgivningen kan på en række velfærdsområder udgøre en udfordring for kommunerne, da den universelle velfærdsmodel vi har i Danmark støder sammen med de hensyn til det indre marked, som EU-Kommissionen ofte ligger til grund for ny lovgivning.

For KL er det afgørende, at EU respekterer de kompetencer, der er fastsat i EU-traktaten, herunder medlemsstaternes ret til at designe sin egen velfærdspolitik. Det er derfor afgørende, at EU finder den rette balance mellem medlemsstaternes ret til selv at indrette deres velfærdssystemer, og tiltag der fremmer velfærden på tværs af EU.

Frisættelse for kommunerne

I Danmark arbejdes der på at fremme frisættelsesdagsordenen. Baggrunden for at fremme frisættelse er, at det ses som en nødvendighed for at styrke den fremtidige udvikling af kommunernes velfærdsservice. Det frigør kommunerne til at levere tilbud af høj kvalitet til de enkelte borgere, men det fordrer, at der er mindre regelstyret standardisering. Derfor kan EU-tiltag være en udfordring, i det omfang de går i modsat retning af mere frisættelse. Det kan det for eksempel være, hvis den danske regering tilslutter sig rådshenstillinger på velfærdsområderne og derefter på baggrund af rådshenstillingen indfører lovændringer i Danmark.

KL's EU-pejlemærker for velfærdsområdet og den sociale søjle

- KL vil arbejde for, at EU's mål og anbefalinger til overordnede rammer indenfor for eksempel ældrepleje, børne- og ungeområdet, sundheds- og socialområdet udformes på en måde, så det klart fremstår, at det er kommunernes opgave at udvikle de løsninger og sikre den kvalitet, der skal til for at nå målene. Således at opgaven løses så tæt på borgeren som muligt, og med det størst mulige kendskab til de lokale behov.
- KL vil arbejde for, at rådshenstillinger, meddelelser og strategier (de ikke-lovgivningsmæssige tiltag), respekterer de bestemmelser i EU-traktaten, der specificerer hvilke områder, der er national kompetence – både overfor EU's institutioner og de ansvarlige danske ministerier.
- KL vil arbejde for, at der på både EU- og nationalt plan sikres lokalt råderum til kommunerne, så der kan sikres mere frie rammer til de fagligt ansvarlige i kommunerne og levering af gode velfærdsydelser til borgerne.

KL's Internationale udvalg 2022-2026

Borgmester
Erik Flyvholm (V)
Formand
Lemvig Kommune
erik.flyvholm@lemvig.dk

Kommunalbestyrelsesmedlem
Anne Madsen (A)
Sorø Kommune
anma@soroe.dk

Kommunalbestyrelsesmedlem
Kirstine Bille (F)
Næstformand
Syddjurs Kommune
kb@syddjurs.dk

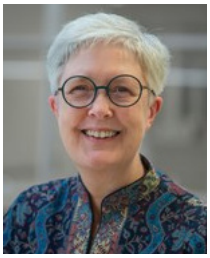

Borgmester
Kirsten Jensen (A)
Hillerød Kommune
kij@hillerod.dk

Kommunalbestyrelsesmedlem
Jens Ive (V)
Rudersdal Kommune
ji@rudersdal.dk

Kommunalbestyrelsesmedlem
Line Krogh Lay (B)
Stevns Kommune
lineklay@stevns.dk

Borgmester
Mads Sørensen (V)
Varde Kommune
masp@varde.dk

2. viceborgmester
Torsten Nielsen (C)
Viborg Kommune
torsten@viborg.dk

Kommunalbestyrelsesmedlem
Kasper Glyngø (A)
Hedensted Kommune
kasper.glyngoe@hedensted.dk

For mere information om KL's EU-interessevaretagelse: www.kl.dk/EU

Kontakt KL's EU-team:

Pernille Christensen
Juridisk Chef
pech@kl.dk

Annemette S. Frost
EU-teamleder/Chefkonsulent
asf@kl.dk

Birgit Øbakke
Chefkonsulent
bib@kl.dk

Rasmus Axen l'Anglois-Nordgren
EU-konsulent
rano@kl.dk

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S

+45 3370 3370
kl@kl.dk
www.kl.dk

@kommunerne
KL

Produktionsnr. 830987